

Dordrechtse ETW'ers doen hun best om revolutionaire manier van snoeien onder de knie te krijgen

Breuksnoei bij monumentale bomen

Een nieuwe techniek aanleren om monumentale bomen te behouden, dat was de insteek van een cursus die een tiental European treeworkers eind februari volgde in Dordrecht. Opleidingsinstelling Yuverta organiseerde de cursus, daarin bijgestaan door Storix Boom- & Landschapsbeheer.

Auteur: Broer de Boer

De redactie neemt u mee naar een bijzonder dagje boomsnoeien in Dordrecht. We waren getuige van het zogenoemde breuksnoeien. Het gebeurde zowel letterlijk als figuurlijk op een hoog niveau. Storm Eunice had voor de tien verzamelde European treeworkers (ETW'ers) flink veel oefenmateriaal op de grond gelegd: forse uitgebroken takken uit een aantal grote wilgen aan het Generaal Spoorpad aan het Dordtse Kil.

Situatieschets

Kort voor mijn aankomst is het groeiplaatsen-

derzoek van de te behandelen monumentale wilg uitgevoerd door Ton Stokwielder. Hij spreekt de ervaren en geconcentreerd luiserende ETW-cursisten toe. Zijn assistenten, Jeroen Snaaijer en Ruben van Praag, brengen ondertussen een zware, liggende wilgentak op spanning. Dit simuleert de zwaartekracht. Daarbij bespreekt Stokwielder de mogelijkheden en onmogelijkheden, om de onvoorspelbaarheid van de breuk of splijting bij het doorzagen onder controle te houden. Meermalen houdt hij de cursisten voor hoe ze de situatie rondom het scharnierpunt van zo'n fractuur

moeten beoordelen door de spanning rondom de breuk te voelen, te horen en te zien. Dit laat zich gemakkelijker demonstreren op maaiveldniveau dan op 20 meter hoogte ...

Na Stokwielders toelichting is de tijd rijp om in de praktijk te oefenen. De kettingzaag gaat in de uitgebroken wilgentak, die anderhalve meter boven de grond zweeft en onder spanning staat door de spanband. Drie soorten zaagsneden passeren de revue, die straks hoog in een boomkruin worden toegepast: de rechte zaagsnede, de W-vormige zaagsnede en – misschien wel de interessantste voor het thema breuksnoei – een speciale V-vormige zaagsnede. Stokwielder demonstreert dit enkele malen bij wilgentakken ter dikte van een dijbeen. Terwijl de spanning op de spanband wordt opgevoerd, zien de cursisten toe wat er gebeurt: 'Door te kijken, te luisteren en te voelen moet je erachter komen waar het scharnierpunt van de breuk zit. Veiligheid staat voorop,'

Ton Stokwielder, directeur/eigenaar Storix
Boom- & Landschapsbeheer

houdt hij hen voor. Daarvoor is de V-vormige zaagsnede, zoals Stokwielder die wil zien bij de breuksnoeitechniek, voor de cursisten de interessantste zaagsnede.

Uiteindelijk staat de dikke tak dusdanig onder spanning dat hij 'slordig' uitbreekt, daarbij een behoorlijk stuk bast van de stomp meenemend. 'Bij breuksnoei is dit ook precies de bedoeling', zo licht Stokwielder toe. 'Wij noemen dit gelamineerd zagen. Het weer en daarmee ook schimmels en microleven krijgen vat op de wond die we veroorzaken. Wondverzorging zien we overigens als totaal achterhaald. Door deze manier van snoeien vergroten we juist de totale hoeveelheid hormonen die vrijkomt bij het cambium nabij het wondoppervlak. Deze komen vrij door het delamineren van de tak over een afstand van vaak meer dan een halve meter. Onder invloed van hormonen kunnen zich gezonde, nieuwe loten vormen.' 'Mits er sprake is van een goede standplaats en een goed wortelgestel, leveren deze loten

een belangrijke bijdrage aan de vitaliteit van de boom. Zo'n boom, die we anders misschien zouden kappen vanwege de veiligheid, kan hierdoor nog jaren mee.' Stokwielder weet uit de praktijk dat – mits ze gezond zijn – populieren en wilgen veel langer meegaan dan de 40 tot 60 jaar die men ten onrechte vaak hanteert als uiterste houdbaarheidsdatum. 'De breuksnoeimethode redt bomenlevens! Dat zijn we overigens samen met de gemeente Dordrecht in het Wantijpark aan het realiseren', zegt Stokwielder. 'De insteek is het behoud van een aantal sfeerbepalende oude populieren in het Wantijpark. Breuksnoeien hoeft zich overigens niet te beperken tot de boomsoorten die we vandaag onder handen nemen.'

De boom in!

Eén van de breuksnoeiprojecten op deze winterdag betreft een populier in een klein park nabij het Generaal Spoorpad. De storm blies een gigantische tak uit deze boom. Met de cursisten 'leest' Stokwielder eerst de breuk van de afgescheurde tak. We zien een enorme plakkel in de circa 70-jarige populier. De cursusleider wijst op de olifantsoren en de gevormde adventiefwortels op het breukvlak: 'Dit duidt erop dat de tak bij een eerdere storm al eens is ingescheurd', weet hij. 'Ook het grijze kernhout wijst daarop.' Stokwielder schat met een driehoeksmeting de totale boomhoogte op 31 meter. Met een ETW'er van Storix op de begane grond, klimmen de cursisten samen met een instructeur in de boom. Aan alles zie je dat ze vertrouwd zijn met het werken in de bewegendes kale kruin. Ze gebruiken hierbij overigens een accu-aangedreven tophendelzaag. Door middel van rechte zaagsneden vallen al snel de eerste, kleinere takken naar beneden. Voor de

grotere zaagsneden passen ze onder meer de pas aangeleerde V-vormige versie toe. De takken vallen op de grond met achterlating van soms behoorlijke, haast bizarre snoeiwonden. Alle veiligheidsmaatregelen worden hierbij strikt nageleefd, zoals het hoort. Een eenzame wandelaar negeert het bord 'vallende takken'. De 'grond-ETW'er' maant hem vriendelijk een andere route kiezen. 'Bij deze boom komt het erop neer dat we de uiteinden van de takken met deze methode inkorten', vertelt Stokwielder desgevraagd. 'Dit hebben we van tevoren afgesproken met de gemeentelijke boombeheerder Frans Willemsen. De basisregel hierbij is dat we 70 procent van de boomkroon laten staan. Als een grotere ingreep noodzakelijk is, snoeien we zo dat die extra procenten na één jaar weer kunnen bijgroeien tot die 70 procent. Breuksnoei passen we altijd op maat toe, in combinatie met reguliere snoeimethodes. Vragen als welke methode we toepassen en wanneer komen ruimschoots aan bod in het cursuspakket.'

Veelbelovend

Gemeentelijk boombeheerder Willemsen komt ondertussen kijken hoe deze cursisten 'zijn' waardevolle populier onder handen nemen. Hij vertelt hoe hij met de breuksnoeitechniek in aanraking kwam: 'Ik las er vier jaar geleden iets over in een Belgisch vaktijdschrift. Op basis daarvan benaderde ik Storix Boom- & Landschapsbeheer. Zij hanteerden deze manier van snoeien als eerste in Nederland. Op mijn verzoek hebben ze een demonstratie verzorgd. Aan het Generaal Spoorpad stond een aantal oude wilgen en populieren op de nominatie om omgezaagd te worden. Dit uit veiligheidsoverwegingen, maar ook vanwege de

Deze zaagsnede werd geoefend.

Zo breekt de tak dan van de boom.

Yuverta en Storix

Storix Boom- & Landschapsbeheer is een technisch onderzoeks- en adviesbedrijf en een erkend opleidingsinstituut. Het verzorgt voor trainingsinstituten een aantal praktische incompanycursussen, die onderdeel zijn van de opleiding European treeworker. Het in Waalwijk gevestigde opleidingsinstituut leidt boomverzorgers op in diverse onderdelen van het vak en verzorgt cursussen European treeworker en verschillende klimtrainingen. Bij deze reportage nam eigenaar Ton Stokwilder namens Yuverta de honneurs waar als cursusleider 'breuksnoeien van monumentale bomen'.

Yuverta is de naam van een nieuwe opleidingsinstelling in het groene onderwijs. Door een megafusie gingen drie groene scholen in Zuid- en Midden-Nederland samen in één bestuurlijke organisatie: het Wellantcollege (Zuid-Holland, Utrecht), Helicon (Brabant, Gelderland) en Citaverde (Limburg). De nieuwe school telt, verspreid over tal van locaties, meer dan 20.000 leerlingen en ruim 2.000 docenten. Yuverta heeft de ambitie kleinschalig te blijven, een school waar men elkaar bij naam kent. In het blauw-groene domein werkt Yuverta samen met het regionale bedrijfsleven. Zo maakt de opleiding gebruik van Storix Boom- & Landschapsbeheer om studenten, medewerkers van aannemers en zzp'ers de kneepjes van het boomverzorgingsvak te leren.

Groeiplaatsonderzoek vormt een vast onderdeel van deze cursus voor ETW-ers.

watermerkziekte. Aanwonenden verzetten zich hiertegen. Ik voelde er meteen veel voor om met deze nieuwe technologie de monumentale bomen te behouden en levenskrachtiger te maken. Het resultaat na drie jaar beschouw ik als veelbelovend.'

‘Het resultaat na drie jaar beschouw ik als veelbelovend’

Stokwilder gebruikt de enorme uitgebroken populierentak om een breuk te leren lezen.

Breuksnoei oefenen in een monumentale populier

‘Er is veel nieuw lot aan de wilgen gekomen. Er is geen enkele tak uit de behandelde bomen naar beneden gekomen door de storm Eunice. Dat heeft er uiteraard ook mee te maken dat een storm minder vat heeft op een kroon die kleiner gemaakt is. Overigens komt er meer bij kijken dan alleen het toepassen van deze zaagtechniek. Groeiplaatsonderzoek en eventueel standplaatsverbetering spelen ook een rol om ‘gebreuksnoeide’ bomen een langer leven te geven. Ik heb drie jaar geleden vier medewerkers van de gemeente, ETW'ers, naar Storix gestuurd om deze techniek te leren. Dit jaar laat ik de ETW'ers van mijn hoofdaannemer en de zzp'ers die ik regelmatig inhuur deze breukzaagcursus volgen bij Yuverta. Als gemeente Dordrecht nemen we de cursuskosten voor onze rekening. De beloning van onze cursusteelnemers bestaat uit punten voor hun ETW-certificatie: voor elk uur krijgen ze een punt!’

Gemeentelijk boombeheerder Frans Willemsen

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!